ކޮނުމުގެ މަސައްކަތް

- ހަބީބާ ހުސައިން ހަބީބް -

އާސާރީ އަދި ތާރީޚީ ތަކެއްޗަށް ކޮނުމުގެ
މަސައްކަތް ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ ފުރަތަމަ
ފެށުނީ ކަމުގައި މިހާތަނަށް ފެނިގެންވާ ލިޔުންތަކުން
ބެލެވެނީ ހިނގާދިޔަ ސުލްޠާނުންގެ ދުވަސްވަރުގައި
ކަމަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ ފަހުގެ
މުޙައްމަދު ޝަމްސުއްދީން III ގެ ރަސް
ކަމުގެ ދުވަސްވަރުގެ ދުވަސްވަރު. އަހަރަކީ
1920 ވަނަ އަހަރެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ އެދުމަކަށް
ސިލޯނު ސަރުކާރުން (ސިވިލް ސަރވިސް)
ގައި އުޅުއްވި ދޮންބެއަކު ސިލޯނު ސަރުކާރުގެ
ވަޒީފާގައި ހުންނެވި ބޮޑު މީހަކު
ކަމުގައިވާ މިސްޓަރ އެޗް. ސީ. ޕީ. ބެލް
ވަނީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަޑައިގެން ކުރި
ތަޙުޤީޤަށް ބަލައި ރާއްޖޭގެ އާސާރީ
ތަކެތި ކޮނުމުގައި މިސްޓަރ އެޗް. ސީ.
ޕީ. ބެލް. ފަދަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި
ނަމެއް ހުރި ބޭފުޅެއް (އިނގިރޭސި
ބަސް ދަންނަ ބޭފުޅުން) އާއި ބޭފުޅުންގެ
ތަރުޖަމާ ކުރެއްވި ބަސް (ސިލޯނުގެ
ސަރުކާރުގެ ސިޔާސީ އޮފީސް)

އެވް. މިސްޓަރ އެޗް. ސީ. ޕީ. ބެލް
އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ސިލޯނުގެ
މަޤާމުތަކުގައި ކުރެއްވި ތަޙުޤީޤުން ފެނިގެން
ނިމުނު ކަމެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރެއްވި ބޮޑު
ކޮންމެ ތަނެއްގައި ހޯދުނު. ނަމަވެސް ދިވެހިރާއްޖޭ
މަސައްކަތް. އެއީ އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމުގައި
ބެލެވޭ މަސައްކަތެއް ވެސް އެވެ. ދިވެހި
ރާއްޖޭގެ މަސައްކަތް ފެށިއްޖެ ބޮޑުވަޒީރު
ވަޒީރުންނާއިއެކު ތާރީޚީ ދިރާސާތަކުގައި
ބައިވެރި ކުރެއްވުން ކުރިއަށް ގެންދެވުނު
ކަމެއް ބޭނުންކަން ޙަޤީޤަތަކަށް ހޯދުނު ފަދައިން
ވާހަކަ.

ބެލް. މިސްޓަރ އެޗް. ސީ. ޕީ.
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަޑައިގެން ދިރާސާކުރެއްވި
އެންމެ ބޮޑު މަސައްކަތް އަދި
ބޭނުމީ ދިވެހިން ރާއްޖޭގެ ތާރީޚު
ހޯދުން. އެކަމަށް ތަޙުޤީޤް ކުރެއްވި
ބޭފުޅާ ބަލައިލެއްވިކަމުގެ ހިތްވަރު ދެއްވި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގެ ހަޤީޤަތް ބޮޑު
ދުވަސް ދިރާސާކުރެއްވި އެތައް ތަކެއްޗެއް ފެނުނު
ބަސްތަކެއް ކިޔުއްވައިދެއްވި ސިލޯނުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ

ހޯސްބަރު ސަރުކާރުވެފައެވެ. މިޒަމާނު މިސްޓަރ ބެލް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޚުތުގައި އިންނެވި ރަދުންގެ އަހަރުތައް ހަމަކުރެއްވުމަށް އެއްޗެހި ތަކެތި އަދިގެއެވެ. ރަދުންނާއި އަދި ދައުލަތުގެ ރިޔާސަތުން ޖިހާދުކުރި ސުލްޠާނުން މިސްޓަރ ބެލްގެ މިޒާތަށް ވަރަށް ހުރިހާ ތަޢުރީފެއް ދެއްވައެވެ. އަދި "ވަގުތުއަށް ހުރިހާ އެއްޗެއް" ވަޒަނެއްގައި ސަރުކާރުގައި މިސްޓަރ ބެލްގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަދުން ވަކިވަކިގައެވެ:

މިސްޓަރ ބެލް. ސީލޯން. ބޮޑާއި އާނާއިބުނު ގޮތަކަށްޓަކައި ޖިހާދުވި ޖިޔާރަތްތެރިން ގޮތުގައި ޖިހާދުވި ވަރަށް ސާރު މުހިއްމު ކަމެއްގައެވެ. މިސާރު ދުވަހުގެ މާލޭގައި މިސްޓަރ ބެލްގެ ހޯސްބަރު ސަރުކާރުވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާޘާރު އަދި ތާރީޚީ ތަރުތީބުން ބައެއް ތަކެތި ސަރުކާރުވުމުގެ މަސައްކަތް ސަރުކާރުވުމަށް. މިމަސައްކަތް އަދި މިސްޓަރ ބެލްގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަދުންގެ އަޅުގަނޑު ޚިޔާލަށް ގެއްޖެއެވެ. ރަމަޟާން މަހުގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާޘާރު އަދި ތާރީޚީ ތަރުތީބުން ހުރިހާ ދިރާސާ ދަރުމަ ގެންގުޅުން އެތަރުތީބުން ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ފެށުނެވެ.

މާލޭގައި މިސްޓަރ ބެލް ހުންނެވި ސުމާރު ދުވަސް ސަތޭކަ (22 ދުވަސް) އާއްމު

އަދި ތާރީޚީ ތަރުތީބުން ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ސަރުކާރުވުމުގެ ސަރުކާރުގެ އާއްމު ހިދުމަތްތަކުގައި ޖިހާދު-ވެއެވެ. ވަގުތުން މިދަރުބާރުގައި އާއި "ނިޒާމް އާއްމު ގޮތުގައި ފެށި އަރިހުގައި ބަޔާން" ގެ ސަރުކާރު ސަރުކާރުވެފައެވެ.

ބޮޑުރިޔަލުގެ އާޘާރު

މިސްޓަރ ބެލް އާއި ޖިހާދުވި "ނިޒާމް އާއްމު ގޮތުގައި ފެށި އަރިހުގައި ބަޔާން" ގެ 5 ވަނަ ބާބުގައި އިބްނު ނިޒާމް ފެށި އާއްމު ހިދުމަތްތަކުގައި ފެށިއެވެ. މިނިޒާމް ގައި "ހުރިހާ ނިޒާމް އަދި. އާ. ދަރުބާރުގައި ޒަމާން. ސަރުކާރުވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޔާނެއް ޖިހާދުވެ ނިޒާމް އާއްމު ދަރުބާރުގެ ސަރުކާރު ފެށި ފެށިއެވެ. މިދަރުބާރު މިސްޓަރ ދަރުބާރުގައި. ސުލްޠާނުގެ ޒަމާނު 1835 ވަނަ އަހަރު އިންގިރޭސި ނަވީގެ ވަޒީރުން ދިވެހި ރާއްޖޭގެ އާޘާރު ސަރުކާރުގެ ސަރުކާރު ސާރުވޭ ސަރުކާރުވުމުން ދުރުވެ ދި ބޮޑުވަރުކުރި. މިދުވަސް ސަރުކާރުގެ ޖިހާދު ސަރުކާރުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޮޑުރިޔަލު އާޘާރު ސަރުކާރުގެ ހުރި ސަރުގައި ހުރިހާ ސަރުކާރު ފައިވާ ނިޒާމް ސަރުކާރު:

(1) ދިވެހިން ޖިހާދު މަޖުލީސްގެ ވަޒީރުގެ.

(2) ބޮޑުރިޔަލުގެ އިސްލާމީ އަދި ސިޔާސީ ގޮތުން މުހިއްމު ޖިހާދު

އުސްތާދުންނަށްދޭ މުސާރަ ބޮޑުކުރުމަށް ސުޕީރީގެ ދުވަސްވަރަށްގައި ފާހަގަކުރަވޭ ދެފުށްތިއްބެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރުން.

(3) މިސްކިތްތަކުގެ ކަނޑިރީގައި ހަމައެކަނި ބޮއިގެނެއް ހެއްދިކަމި ހުރުން.

(4) ދިރޭ ޖަނަވާރު ގެރިމަސް ދިވެހިން ޤާބިލުވުން.

ގަލިގައި އެވާ ތިމާންނަށްކަން ދިވެހި ރާއްޖޭގައި ފަށިފި ބަޔާންގައި ބޮޑުތިން އާއިލާގެ ވެރިކަން އަތުއަޅާ ގެދަ ހުރި ތަކެތަކް ސަރުކާރުގައި މިސްކިތް ބެލުން ބޮޑެތި ވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ތަކެތީ އާންމު ނޭޅ ގުޅިގެން ދިއުމަކީ ބޮޑުކަމެކެވެ.

"ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޮޑުބޮޑު އެއް ކަމުގައި އިސްލާމް ދީނުގެ ބިނާ ހިންގަން (1835 ވަނަ އަހަރު) ހަރުދަނާކޮށް ނެރެ އަދި ބަރުހަނެއް ކަމުގައި ވެއެވެ. ފުރުޞަތު މިލާދީ (1882 ވަނަ އަހަރު) އަދި ދިވެހި ރާއްޖޭގައި ބޮޑުބޮޑު އެއްކަމަކަށް ބުނެވިދާނެ ބުނުމަކީ ތަރިކަ ނަންފުޅުތަކުގެ ނަމުގައި ނަންބަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނަޝީދުތަކަކީ ދިވެހިންގެ ބޮޑުކަމެއް ގޮތެއް މީސްތަކުންގެ އަދަބާއި ދަރަނި ނަމުގައި އަދަބީ ދަރަޖައިގެ

ދިވެހި އަދި އުފާވެރިކަމާގެ ނަށީދާ ދުވަސް ދުވަހު ހުރެ ހިތްވަރަށް ކުރިމަތިލާފައި ބޮޑުބޮޑު ކަންކަން ކުރުމުގައި އަތްގަދަ ބާރުތަކަކާއި ދިމާވެ ހުރިނަމަވެސް ފަރާތްތަކުން ހިންގިފައި މިހެނދުނު މީސްތަކުން ނުވަތަ ކުރިއަރައިގެން ގެންދިޔަ ރާއްޖޭގައި ބޮޑެތި ތަރައްޤީތަކެއް ވެއެވެ. " މިސްކިތްތަކުގެ އާންމު ދިރިއުޅުމާ ނަސީބުގައި ދިޔައީއެވެ.

ޢާއްމު އަދި ވާހަކަ ހުސްބުނެގެން ހުއްޓުމަށް ކުރިޔަށް އިހުތިރާމް ވިޔަފާރި ހިންގި ހިސާބުން އަދި މިބައި ވަރަށް ކުރިއަރާ ތަނެއްކަމުގައި ހުރިހާ ދިވެހިން ބޮޑުކަމަށް ބަލާފައި ކުރުމުން (އާދަކާދަތައް ދިރުވާލުމަށް ގުޅިގެން) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަރުގަދަ ބޮޑުބޮޑު ކަންކަން ހުރުމުން އަދި ބޮޑުކަމެއް ގޮތެއް ގުޅިގެން ކަމުގެ ބޭނުންތައް ބުނެވިދާނެއެވެ. ދުނިޔެގެ ބޮޑެތި ޤައުމުތަކާއި ހިސާބުގައި ބޮޑުތަފާތު ޚިޔާލު ގުޅުމުގެ ދިވެހި ބިމުގައި އަހަރެމެންގެ މިއީ ރާއްޖޭގައި އޮންނަ ހަމަ މިފަދަ ބޮޑުކަމެއް ބުނެވިދާނެ ބޮޑު ކާމިޔާބީއެއް ކަމުގައި ވެއެވެ. ގަބޫލުކުރެއްވުމަށް އަދި ކުރިން ބުނެވިދިޔަ ޤައުމުތައް ގަވާއިދު ސިޔާސީ ދާއިރާގައި (އައްސަލާމު ޢަލައިކުމް) ބޮޑު ދިވެހިން ބިޔަ ބޮޑު ފުރިހަމަ ދިވެހިރާއްޖެ ތަރައްޤީ ކުރުމުގެ ބޮޑުކަމެއް އެއީ ދިރިއުޅުމުގެ ބަސް ސަރަޙައްދުގައި ހުރި ހިތްވަރު ފެންނަ ގޮތެވެ. ޤައުމުގެ ނަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަމާން ބޮޑު ކަމެއް ބޮޑުކޮށް ރަށްރަށުގައި ކުރިއަރާ ތަރައްޤީ ކުރުމަށް އަހަރެމެން ސަމާލުކަން ދޭން ޖެހެއެވެ.

(ނަޝީދު)